

Araştırma Makalesi

Doi: [10.5281/zenodo.7079501](https://doi.org/10.5281/zenodo.7079501)

TERÖRİZMİN FİNANSMANININ ÖNLENMESİNDE MALİ EYLEM GÖREV GÜCÜNÜN ROLÜ: TÜRKİYE IV. TUR KARŞILIKLI DEĞERLENDİRME RAPORU İNCELEMESİ¹

1.Duygu Kukuk²

ORCID No: 0000-0003-4649-9380

2.Uğur Yasin Asal³

ORCID No: 0000-0003-1567-9186

Başvuru Tarihi: 26.07.2022

Kabul Tarihi: 02.08.2022

Yayın Tarihi: 14.09.2022

ÖZET

Küreselleşmenin etkisiyle uluslararası alanda artan terörizm tehdidine karşı terörizmle mücadele konusu önem kazanmaktadır. Terörizmle etkin bir şekilde mücadelede edebilmek için öncelikle terörizmin finansman kaynaklarını belirlemek ve bu kaynaklara erişimi engellemek gerekmektedir. Bu konuda uluslararası işbirliği rolünü aktif yürüten ve standartlar belirleyen Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF-Financial Action Task Force) karşılıklı ülke değerlendirmeleri yakından takip edilmelidir. Türkiye'nin de 1991 yılından itibaren üyesi olduğu FATF, suç gelirlerinin aklanmasının, terörün finansmanının ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine ilişkin standartlar, politikalar, rehberler yayımlamakta ve bu kapsamda ülkeleri denetleyerek karşılıklı ülke değerlendirme notlarını kamuoyuyla paylaşmaktadır. Ülke değerlendirmeleri çerçevesinde uyguladığı metodolojinin kapsamına değinilmektedir. Etkinlik ve etkililik ölçütleriyle 2019 Türkiye 4.tur karşılıklı değerlendirmesinde ortaya konulan notlarla, düzeltilmesi ve iyileştirilmesi beklenen durumlar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Terörizmin Finansmanı, Mali Eylem Görev Gücü (FATF)

THE ROLE OF THE FINANCIAL ACTION TASK FORCE IN PREVENTING THE FINANCING OF TERRORISM: TURKEY IV. TOUR MUTUAL EVALUATION REPORT REVIEW

ABSTRACT

Counter-terrorism gains importance against the increasing threat of terrorism in the international arena as a consequence of globalization. In order to be able to fight terrorism effectively, it is necessary to identify its financial resources and prevent access to them. Mutual country evaluations of the Financial Action Task Force (FATF), which actively carries out the role of international cooperation in this regard and sets standards, should be closely followed. FATF, of which Turkey has been a member since 1991, publishes standards, policies and guidelines on the prevention of laundering proceeds of crime, financing of terrorism and the proliferation of weapons of mass destruction, and in this context, it audits countries and shares mutual country evaluation notes with the public. The scope of the methodology applied within the framework of country evaluations is analyzed. The situations that are expected to be corrected and improved are examined with the notes put forward in the 2019 Turkey 4th round mutual evaluation with criterias of efficiency and effectiveness.

Key Words: Terrorism, Financing of Terrorism, Financial Action Task Force

¹ Bu makale "Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Mali Eylem Görev Gücü'nün Rolü: Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu Üzerine İnceleme" tez çalışmasından türetilmiştir.

² Duygu KUKUK, İstanbul Ticaret Üniversitesi, duygu.kukuk@istanbulticaret.edu.tr

³ Uğur Yasin ASAL, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Doç. Dr. Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, uyasal@ticaret.edu.tr

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında uluslararası güvenliği tehdit eden terör örgütleri, hedeflerine ulaşmak ve ideolojilerini gerçekleştirmek için her türlü yönteme başvurmaktadır. Terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı terörizmle etkin mücadele edebilmek için öncelikle finansman kaynaklarına erişimlerini engellemek gerekmektedir. Çünkü finansman kaynağı olmadan terör örgütünün varlığını devam ettirmesi ve ideolojisini gerçekleştirmek için şiddet eyleminde bulunması da pek olası değildir. Bu sebeple terörizmin finansmanında yeni gelişmelerin ve ortaya çıkabilecek risklerin dikkate alınarak araştırmaların bu kapsamda yapılması gerekmektedir. Bu anlamda çalışmamızda öncelikle terörizm, terörizmin finansmanı kavramlarına ve kaynaklarına değinilmektedir.

Türkiye de içinde bulunduğu riskli coğrafya nedeniyle bir taraftan organize suç örgütleri, diğer taraftan çatışma alanlarına yakın bölgede yer almasıyla terörizm tehdidine maruz kalan ülkeler arasındadır. Bu nedenle suç gelirinin aklanması (SGA) ve terörün finansmanının önlenmesiyle (TFÖ) mücadele konuları Türkiye'nin de gündem maddelerinde sıklıkla yer almaktadır. Bu konularla ilgili mücadele araçlarına ilişkin küresel bir çerçeve oluşturulması, anlaşılması ve geliştirilmesi ciddi önem taşımaktadır. Ülkelere küresel anlamda en etkin mücadele yapısını sunan ve Türkiye'nin de 1991 yılında üyesi olduğu FATF'dir. Çünkü FATF 40 Tavsiye Kararı olarak belirlediği standartlar çerçevesinde oluşturduğu politika, rehberlerle ülkeleri şekillendirmektedir.

Ülkeler arası küresel işbirliğini sağlamada etkin rol oynayan FATF, suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında standartlar belirlemekte ve bu standartlara göre oluşturulan kriterler çerçevesinde ülkeleri değerlendirmeye almaktadır. FATF'nin amaçlarına baktığımızda suç gelirlerinin aklanmasını, terörün finansmanı ve kitle imha silahlarını yaygınlaştırılmasının önlenmesi çerçevesinde standartlar oluşturmakta ve politikalar geliştirmektedir. Bu kapsamda uluslararası finans sisteminde bütünlüğü sağlamayı ve tehditlerle mücadele için düzenleyici, yasal ve teknik anlamda uygulamaya dönük önlemlerin küresel çapta uygulanmasını amaçlamaktadır. Üyesi olan ülkelerin tavsiye kararlarını uygulamalarının, ilerlemelerini de yakından takip etmekte, suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanı önleme tekniklerini gözden geçirmektedir. Aynı zamanda risk bazlı denetleyerek küresel olarak bu tavsiyeleriyle ülkeleri yönlendirmekte ve değerlendirmelerini kamuoyuyla paylaşmaktadır. Kamuoyu paylaşımları uluslararası arenada itibari açıdan önem arz etmektedir.

Çalışmamızda FATF'in karşılıklı ülke değerlendirmelerinde esas aldığı metodolojik yönteme, bu kapsamda Türkiye'nin 4. Tur değerlendirme analizine yer verilerek ilgili süreçteki notlamalara ve kriterlere değinilmektedir. Aynı zamanda FATF'in 4. Tur Türkiye ülke değerlendirme notlarında tespit ettiği eksiklerin giderilmesine yönelik alınan tedbirlere ve düzenli takip sürecine ilişkin yayımladığı raporlara da yer verilmiştir. Çalışmamız Türkiye'nin stratejik eksiklikleri olarak adlandırılan ülke kategorisinden (gri listeden) çıkma yolunda gösterdiği ilerlemelere dikkat çekmektedir.

2. TERÖRİZM

Terör kelimesinin kökeni Latince korkutmak anlamına gelen “terrere” kelimesinden türetilmiş olup Fransızca'da “terreur” olarak yer alarak Türkçe sözlük karşılığı yıldırma, korkutma, tedhiş anlamında kullanılmaktadır (Çakmak, 2008). Terörizm ise siyasi hedeflere ulaşmak için devlet dışı aktörlerin sivillere karşı şiddet kullanılması olarak da tanımlanmaktadır (English, 2009). Yapılan araştırmalarda terör kelimesinin, bugün bilinen anlamının literatüre ilk defa Fransız Devrimi'nden sonra girdiği belirtilmektedir (Arıboğan, 2003).

Terörizmin tanımı uluslararası alanda tartışmalı olarak yer almaktadır. Bir ülkenin terörist olarak kabul ettiği bir örgütü başka bir ülke özgürlük savaşçısı olarak niteleyebilmekte ve hatta

destekleyebilmektedir. Hükümetler, hükümetler içindeki kurumlar ve özel kurumların dahi kendi içinde tanımları farklılaşabilmektedir. Örneğin; ABD hükümeti içerisinde farklı kurumlar farklı tanımları kabul etmektedir (Martin, 2017). Walter Laquer (1999) de yüzden fazla tanım önerildiğini belirtmektedir. Alex Schmid ve Albert Jongman'ın (1988) da anketlerinde terörün yüzden fazla tanım içerdiği, terörün resmi bileşenlerini belirlemek için önemli miktarda entelektüel enerji harcandığına vurgu yapılmıştır. Tek bir terörizm tanımı etrafında netleşilemediği için terörizmle mücadelede uluslararası iş birliğinin etkinliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır.

Türkiye mevzuatında, terör suçu olarak kabul edilen eylemlerin detayına 12/4/1991 tarihinde yayımlanan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda aşağıdaki şekilde yer verilmiştir.

Türkiye'nin taraf olduğu;

“1) Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme,

2) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme,

3) Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme,

4) Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme,

5) Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme,

6) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam, Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokolde,

7) Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme,

8) Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokolde,

9) Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme, yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller” (Terörle Mücadele Kanunu, 2013) şeklinde belirtilmektedir.

Terörizm kavramının terörden farkı terör yöntemlerinin siyasi bir amaç çerçevesince örgütlü, süreklilik oluşturacak şekilde kullanılmasını temel alan bir strateji olmasıdır. 20. yüzyıldan itibaren terörizm, sadece ulusal düzeyde değil aynı zamanda uluslararası düzeni olumsuz etkileyen rahatsız edici bir boyut kazanmış ve hatta siyasi gelişmeleri de etkileyici rol oynamaktadır. Terörizm 1990'lı yıllarından itibaren Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra farklılık göstermeye başlayarak, değişen organizasyonel yapıları ve geliştirdikleri farklı yöntem ve stratejilerle “yeni terörizm” olarak isimlendirilmeye başlanmıştır (Kurt, 2018). Dünyada terörizm, ciddi anlamda uluslararası güvenliği tehdit eder bir boyuta ulaşmıştır. 11 Eylül 2001 tarihi ise terörizm ve terörizmin finansmanının uluslararası alanda sorgulanmasında dönüm noktası olmuştur.

Teknolojideki gelişmeler arttıkça, finansman kaynakları çeşitlenmeye başladıkça terörün ve terörizmin değişimi kaçınılmazdır. İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı koordinasyonunun 2021 Ocak ayında hazırladığı basına yansıyan raporunda, terör örgütleri için Hibrit tehdit kavramı kullanılmıştır. Hibrit tehdit, stratejik hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla çok sayıda yöntemi eş güdümlü olarak bir arada kullanan aktörleri tanımlamak için kullanılmıştır. Hibrit tehdidin konvansiyonel silah, organize suç faaliyetleri nizami olmayan savaş teknikleri, terörizm, enformasyon savaşı, propaganda, ekonomik

savaş yöntemleri, taktikler, siber saldırı ve sabotajların hibrit çatışma stratejisinin en önemli bileşenleri olduğu sıralanarak yer almaktadır (Gemici, 2021).

Raporda; Teröristlerin temel stratejileri olan terörizmi, farklı araçlarla kullanma ve destekleme yoluna gittiği vurgulanarak başarısız devletlerin sayısının artması doğrultusunda teröristlerin artık yeni yöntemler geliştirdiğine değinilmiştir. Gerek bilgi gerek iletişim teknolojilerindeki gelişimler kitlelerin yardımının çatışmalardaki belirleyiciliği arttırdığı konusunu gündeme getirmektedir. Hibrit terör modelinin bu anlamda tehlikeyi artırdığına ve terör ortamının belirsiz organizasyonel yapılanmaları, eylemlerinde kitle imha silahlarını (KİS) kullanma girişiminde bulunma riski de taşıyabileceği konusuna yer verilmiştir.

2.1. Terörizmin Finansmanı Ve Kaynakları

Terörizmin finansmanı; terörle mücadelenin, terör nedeniyle uğranılan zararların ve terör eylemlerinin finansmanı olarak gruplandırılabilir. Terörle mücadele kapsamında maliyetler eğitim, silah, teçhizat, lojistik maliyetlerine ek olarak dolaylı olarak kullanılan enerji, ulaşım, basın, yayın sayılabilir. Terör eylemlerinin yarattığı maliyetin maddi ve manevi kaybının yelpazesi geniştir. Terör eylemlerinin finansmanı ise terör örgütlerinin doğrudan terör yaratan eylemlerinin maliyetleri ile bu faaliyetleri dışındaki ihtiyaçlarının giderilmesi için gerekli maliyetler toplamından oluşmaktadır. Çalışma içerisinde yer alan terörizmin finansmanı kavramı terör eylemlerinin finansmanı kapsamında ele alınmaktadır (Yücebaş, 2011).

Terörün finansmanı tanımı, Birleşmiş Milletler Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesinde; “Herhangi bir kimse tarafından kısmen veya tamamen sözleşmede belirtilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlama ve toplama” şeklinde tanımlanmıştır. Bu kapsamda terör örgütleri faaliyetlerini sürdürebilmek ve örgütün devamlılığını sağlayabilmek için yasal veya yasal olmayan kaynaklardan finansman sağlama gayretindedirler. Terörist eylemleri engelleyebilmenin temel yolu finansman kaynaklarına erişim yollarını engellemekten geçer. Terörist örgütlerin finansman ihtiyacı ideolojilerini gerçekleştirebilmek ve örgütün varlığını sürdürmek için de gereklidir. Barınma, yiyecek gibi temel ihtiyaçlarının yanında gerçekleştirecekleri eylemlerde kullanılmak üzere silah, mühimmat, motorlu araç ve benzeri malzemeler için yapılacak harcamalar finansman maliyetlerini oluşturmaktadır (Gücenmez, 2014). Aidat, bağışlar, dernekler, vakıflar, örgütün stratejilerinin ve ideolojilerinin yer aldığı yayınların satışından elde ettiği gelirler, dış kaynak destekli fonlar, ticari işlemler, sosyal etkinlikler, uyuşturucu kaçakçılığı, fidye, haraç toplama, sahtecilik, insan kaçakçılığı, dolandırıcılık, sanal paralar finansman kaynakları arasında sayılmaktadır (Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği, 2013).

Avrupa Birliği (AB) Terörizm Durum ve Eğilim Raporu’nda (TE-SAT), şiddeti savunan yan grupların ortaya çıkmasının endişelere yol açtığını ve terör örgütü Partiya Karkeren Kurdistane’nin (PKK) propaganda, asker toplama, kaynak yaratma ve lojistik destek faaliyetleri için AB topraklarını kullanmaya devam ettiğine dikkat çekmektedir (EU Terrorism Situation & Trend Report (Te-Sat), 2020).

Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) 29 Şubat 2015 tarihli, Terörün Finansmanı Raporu’na (Terrorist Financing Report) göre terör örgütleri iki nedene bağlı olarak finansmana ihtiyaç duymaktadır. Birincisi; gerçekleştireceği terör eylemlerinin maliyetlerinden, diğeri ise; ideolojilerini yayma amacıyla, örgüt yapısını devam ettirmek için gerekli propaganda, işe alma, eğitimi de kapsayan geniş çaplı organizasyon

maliyetleridir (FATF, 2015). Terör örgütleri varlığını ve faaliyetlerini sürdürebilmek için yasal ve yasal olmayan yöntemler kullanarak çok çeşitli kaynaklardan gelir elde etmektedir. Son yıllarda özellikle terör örgütlerinin finansal kaynak ihtiyacında artışlar gözlemlenmektedir. Bu kaynak gereksiniminin başlıca sebepleri içerisinde; silah mühimmat gibi lojistik giderler, kadrolarının değişip genişlemesi, ekonomik yapılanmalarındaki değişimler, propaganda amaçlı yazılı veya görsel yayınlardan kaynaklı masraflar sayılmaktadır.

3. MALİ EYLEM GÖREV GÜCÜ (FATF)

Mali Eylem Görev Gücü (FATF) 1989 yılında Paris'te düzenlenen G7 zirvesi tarafından kara para aklanmasının önlenmesi kapsamında dünyanın tüm bölgelerini temsil eden toplam 39 üyesinin ise 37 üye ülke ve 2 bölgesel kuruluşun oluşumuyla OECD bünyesinde kurulan uluslararası bir organizasyondur. Kuruluşun faaliyetleri Paris'teki merkezinde yürütülmektedir. Terörün finansmanı, suç gelirlerinin aklanmasının, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi ve diğer finansal suçlarla mücadele kapsamında uluslararası standartlar belirlemektir. FATF uluslararası paydaş birimlerle işbirliği içerisinde uluslararası finansal sistemin kötü amaçlı kullanımını engellemeye yönelik olarak risk bazlı değerlendirmelerde bulunarak rehberler yayınlamakta ve bu kapsamda çalışmalar yapmaktadır.

FATF, sekreteryaya hizmetlerini Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (Organisation For Economic Cooperation and Development-OECD) Paris'teki merkezinde yürütmektedir. Fakat FATF'in OECD ile organik bağı bulunmamakta ve çalışmalarını bağımsız olarak yürütmektedir. G-7 ülkelerinin (ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada) 1989 yılında katılımıyla Paris'te yapılan toplantıda kurulan hükümetler arası bir organizasyondur. FATF'in görev süresi, kuruluşundan itibaren periyodik olarak uzatılırken, 2019 yılının Nisan ayında alınan kararla süresiz hale getirilmiştir. FATF'in karar mercii olan Genel Kurul yılda üç kez toplanmaktadır. FATF Başkanı, Genel Kurulca FATF üyeleri arasından iki yıllık süre için atanmaktadır.

FATF'in kuruluş amacı öncelikle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ile mücadeleyken, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD merkezli meydana gelen terör saldırılarından sonra terörizmin finansmanı ile mücadele de çalışma kapsamına alınmış, son olarak 2012 yılında kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele de görev alanına eklenmiştir. Dolayısıyla FATF, "aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı" ile mücadele konularında uluslararası standartlar belirleyerek söz konusu standartların ülkelere uygulanma düzeyini denetlemektedir (Acar, 2015). FATF, çalışma konularında "politika belirleyici" bir rol üstlenmektedir (Türkiye Cumhuriyet Adalet Bakanlığı). Bu kapsamdaki temel faaliyetleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Finansal sistemin bütünlüğüne karşı tehdit oluşturan suçları, bu suçların işlenmesinde kullanılan eğilimleri belirlemek, analiz etmek; uluslararası finansal sistemin kötü amaçlarla kullanılmasını önlemek için getirilen tedbirlerin etkisini incelemek; ulusal, bölgesel, küresel tehdit ve risk değerlendirmelerini desteklemek;
- Suç gelirlerini aklama, terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele için uluslararası standartlar oluşturmak ve bu standartları geliştirmek;
- Suç gelirlerini aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele sistemlerinin FATF standartlarına teknik uyum, uygulama ve etkinlik düzeylerinin tespiti amacıyla üye ülkeleri "Karşılıklı Değerlendirmeler" (*Mutual Evaluations*) yoluyla değerlendirmek ve takip (*Follow-Up*) süreçleriyle gözetim altında bulundurmak; standart

- değerlendirme metodolojisi ile karşılıklı değerlendirme ve takip için oluşturulan ortak prosedürleri geliştirmek;
- Yüksek riskli, işbirliği yapmayan ülkeleri belirlemek, belirledikleri bu ülkeleri kamuoyuna duyurmak, olası tehditlere karşı finansal sistemin bütünlüğünü korumak için alınan tedbirleri koordine etmek;
 - FATF tavsiyelerinin FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar (FATF-Style Regional Bodies – FSRBs) ve uluslararası kuruluşların tam ve etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik etmek;
 - Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, G-20 ve FATF'nin kendisinin de dâhil olduğu uluslararası toplum tarafından belirlenen ihtiyaçlarla uygun şekilde, finansal sistemin bütünlüğüne yönelik olarak ortaya çıkan tehditlere karşı çalışmalar yapmak; standartları ile uyumlu olacak şekilde, ilgili uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesini için rehber ve tipolojiler hazırlamak;
 - Kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine karşı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararlarının finansal hükümlerinin uygulanmasında ülkelere yardımcı olmak, FATF karşılıklı değerlendirme ve takip süreçleri doğrultusunda bu tedbirlerin uygulama ve etkinlik seviyesini değerlendirmek, FATF standartları ile uyumlu olacak şekilde, ilgili uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesini kolaylaştırmak için ihtiyaç olduğunda rehber hazırlamak;
 - FATF çalışma alanı ile ilgili özel sektör ve sivil toplum ile temas kurmak ve müzakerelerde bulunmak;
 - Faaliyet gösterdiği süre ve görev alanı çerçevesinde, üye ülkelerce uzlaştığı hususlarda yeni görevleri üstlenmek (Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Avrupa Birliği Müdürlüğü).
 - Kerver ve Huelse (2011), FATF'in standart tavsiye karar, rehber ve politika ortaya koymasının ötesinde küresel bir gizli güç haline geldiğini, zorlayıcı tarafının baskın hale gelerek ön planda olduğunu belirtmektedir. Turner (2014) ise FATF'in tavsiye ve politika koyuculuğunun uluslararası anlaşmalar yanında yumuşak hukuk olarak tanımlanabileceğine dikkat çekmektedir.

FATF ülke değerlendirmelerini, üye ülke temsilcileri ve sekreterden oluşan 5 kişilik bir yetkili heyeti değerlendirme yapılacak ülkeye göndermektedir. Gerçekleştirilen yerinde yapılan ziyaretlerdeki amaç ülkede kullanılan sistemleri daha yakından tanımağı isteğidir. Karşılıklı değerlendirme sürecinin en önemli safhası, değerlendirmesi yapılan ülkenin SGA/TFÖ ile mücadele analizi için gerekli 40 tavsiye kararlarına ve metodolojisine göre düzenlenen soru formatının cevaplandırılmasıdır. Değerlendirme analizleri neticesinde FATF tarafından hazırlanan ülke raporu genel kurulda görüşüldükten sonra sitesinde duyurularak kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Burada ülke raporlarında eksiklik tespit ettiğinde, FATF 2 yılda bir güncelleştirme (Annual Update) ya da düzenli izleme (Regular follow-up) çalışmaları yürüterek ülke durumunu yakından takip etmektedir. Raporda belirtilen eksiklikleri giderme adına gereken adımların atılmamış olması halinde üye ülkede bulunan ilgili bakana mektup gönderilebilmektedir. Aynı zamanda temsilcilerin konuya dikkat çekmesi amacıyla uyumsuzluğa ilişkin bir bildiri yayımlayabilmektedir. FATF ilgili ülkenin üyeliğini askıya alabilir ya da sona erdirmeye durumuna kadar da götürebilir. Böylesi bir durum, ülkenin diplomatik ve kamu imajının olumsuz etkilenmesine hatta ülke kredi notunun dahi düşmesine neden olabilir.

FATF tavsiye niteliğindeki kararlarının da uygulama metodolojilerini belirlemektedir. FATF dönemsel olarak üye ülkelerinin standartlarına uyumunu incelemekte ve buna yönelik değerlendirmelerde bulunmaktadır. FATF üyesi olan Türkiye'de de son olarak 4. tur değerlendirmesi Ekim 2019'da gerçekleşmiştir. Bu değerlendirme kapsamındaki nihai sonuç raporu Ekim 2021 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır.

3.1. FATF Karşılıklı Ülke Değerlendirme Metodolojisi

FATF, belirlediği standartlara ülkelerin uyum düzeylerini Karşılıklı Değerlendirme Raporları ile denetlemektedir. Karşılıklı değerlendirme raporu, bir ülkenin kara para aklama ve terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasıyla mücadeleyle yönelik önlemlerinin bir değerlendirmesini kapsamaktadır. FATF üye ülkeleri değerlendirmeye tabi tutmakta ve 4. tur değerlendirmeleri devam etmektedir. FATF “Karşılık Değerlendirme” denetimleri, 2012 yılı sonrasında 11 kısa vadeli hedef kapsamında etkililik değerlendirmesini kapsamaktadır. Karşılıklı değerlendirme süreci; iki aşamadan oluşmaktadır: Teknik Uyum Değerlendirmesi ve Etkililik Değerlendirmesidir.

Etkililik değerlendirmesi, ülkedeki etkin bir SGA/TFÖ ile mücadele sisteminin ulaşması gereken amaçların, oluşturulan yasal düzenlemelerin kurum ve kuruluşlarca uygulanma yeterliliğini ifade eden 11 adet “Kısa Vadeli Sonucun (Immediate Outcomes – IO)” elde edilip edilmediğinin tespit edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir (FATF, 2013). Etkililik Değerlendirmesi 11 maddeden oluşmakta ve aşağıda belirtilen konularda değerlendirme yapılmaktadır.

Tablo:1 Etkililik Değerlendirme

IO.1	Risk, Politika ve Koordinasyon
IO.2	Uluslararası İş Birliği
IO.3	Denetim
IO.4	Önleyici Tedbirler
IO.5	Tüzel Kişi ve Oluşumlar
IO.6	Finansal İstihbarat
IO.7	Aklama Suçu Soruşturma ve Kovuşturmaları
IO.8	Müşadere
IO.9	TF (Terörizmin Finansmanı) Suçu Soruşturma ve Kovuşturmaları
IO.10	Önleyici Tedbirler & Finansal Yaptırımlar
IO.11	PF (Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı) Finansal Yaptırımla

Kaynak: FATF Metodoloji 2013 Raporu-Revize2021

Değerlendirme sonucunda ülkelerin yukarıda belirtilen maddelere uyumu aşağıda yer alan puanlama ile değerlendirilmektedir.

Tablo:2 Etkililik Seviyeleri

Yüksek etkililik seviyesi (H.E):	Etkililik kapsamında sonuca çok büyük ölçüde ulaşılmıştır. Küçük ölçekte iyileştirmeye ihtiyaç vardır.
Büyük oranda etkililik seviyesi (S.E):	Etkililik kapsamında sonuca büyük ölçüde ulaşılmıştır. Orta ölçekte iyileştirmeye ihtiyaç vardır.
Orta dereceli etkililik seviyesi (M.E):	Etkililik kapsamında sonuca bir ölçüde ulaşılmıştır. Önemli ölçekte iyileştirmeye ihtiyaç vardır.
Düşük etkililik seviyesi (L.E):	Etkililik kapsamında sonuca ulaşılmamış ya da önemsiz ölçüde ulaşılmıştır. Temelden iyileştirmeye ihtiyaç vardır.

Kaynak: FATF Metodoloji 2013 Raporu-Revize2021

FATF karşılıklı değerlendirme süreci sonucunda ülkeler FATF tarafından takip ve izleme süreçlerine tabi tutulabilmektedir. Takip süreçleri, FATF'in Değerlendirme ve Uyum Çalışma Grubu (ECG), izleme süreçleri ise Uluslararası İşbirliği İzleme Grubu (International Co-operation Review Group -ICRG) aracılığıyla yürütülmektedir. Takip süreçleri, normal takip süreci (Regular follow up) ile sıkılaştırılmış takip süreci (Enhanced follow up) olarak belirtilen ve genellikle "Gri Liste" olarak ifade edilen stratejik yetersizliği olan ülkeleri ifade etmektedir (FATF, 2021).

3.2. FATF 2019 Yılı Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu İncelemesi

FATF tarafından ülkemize yönelik hazırlanan program uyarınca 4. tur değerlendirmeleriyle başlayan süreç, Ekim 2019 FATF çalışma grubu ve Genel Kurul toplantıları sırasında ülke raporunun görüşülmesi ve kabul edilmesi sonuçlanmıştır. Türkiye ülke raporu Aralık 2019'da yayımlanmıştır. Türkiye'ye yönelik hazırlanan raporda etkinlik değerlendirmelerinde ülke, "IO.1-Risk, Politika ve Koordinasyon ve IO.2-Uluslararası İş Birliği" kriterlerinde yeterli olarak değerlendirilmiş diğer 9 kriterde yetersiz olarak görülmüştür. Türkiye'ye yönelik olarak hazırlanan rapor sonuçları uyarınca 11 etkililik kriterinin 9 adedinden yetersiz görülmesi ve bu yetersiz görülen kriterlerin 2 adedinden de "düşük(low)" olarak değerlendirilmesi nedeniyle hem sıkı takip, hem de ise Uluslararası İşbirliği İzleme ICRG İzleme süreçlerine alınmıştır. Bu süreç sonunda 21 Ekim 2021 tarihinde FATF Genel Kurulunda açıklanan karar ile de gri listeye alındığı bilgisi yayımlanmıştır.

Tablo:3 Etkinlik Değerlendirmesi (Ekim 2019)

IO.1	IO.2	IO.3	IO.4	IO.5	IO.6	IO.7	IO.8	IO.9	IO.10	IO.11
SE	SE	ME	ME	ME	ME	ME	ME	ME	LE	LE

Kaynak: FATF 2019 Türkiye Karşılıklı Değerlendirme Raporu

Açıklama: LE: Low Effectiveness (Düşük Etkililik) ME: Moderate Effectiveness (Orta Düzey Etkililik) SE: Substantial Effectiveness (Büyük Oranda Etkililik),

Ülkelerin değerlendirilmesi, FATF Tavsiyelerinin denetim usulünü düzenleyen FATF Metodolojisi'nde detayları belirtildiği üzere, teknik uyum ve etkililik bileşenlerinden oluşmaktadır. FATF, 40 tavsiyesini Karşılıklı Değerlendirme Raporu'na (Mutual Evaluation Report-MER) entegre etmiştir. Her bölge ya da ülkenin yapısal özelliklerine göre hangi tavsiyeyi uygulaması gerektiği ülke ya da bölgenin puanına etki etmektedir (FATF, TURKEY, 2019).

Tablo:4 FATF'in 40 Tavsiyesi'nin MER Kodları

AML / CFT Politikaları ve Koordinasyonu			
R.1	Riskleri Değerlendirme ve Risk Temelli Bir Yaklaşım Uygulanması	R.21	Tipping-off ve Gizlilik
R.2	Ulusal İş Birliği Ve Koordinasyon	R.22	FOBİM'ler Müşteri Durum Tespiti (Designated Non-Financial Businesses and Professions- Finansal Olmayan İşletmeler ve Meslekler)

Kara Para Aklama ve Müsadere		FOBİM'ler Diğer Önlemler (Designated Non-Financial Businesses and Professions- Finansal Olmayan İşletmeler ve Meslekler)	
R.3		Kara para aklama suçu	Tüzel Kişilerin ve Gerçek Faydalanıcının Şeffaflığı
R.4	El Koyma ve Önlemler	R.24	Tüzel Kişilerde Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcı
Terörün Finansmanı ve Terörün Finansmanının Yaygınlaşması		Yasal Düzenlemelerin Şeffaflığı ve Gerçek Faydalanıcılık	
R.5		Terörün Finansmanı Suçu	Yetkili Makamların Yetki ve Sorumlulukları ile Diğer Kurumsal Tedbirler
R.6	Terörizmle İlgili Hedeflenen Mali Yaptırımlar	R.26	Finansal Kurumların Düzenlenmesi Ve Denetimi
R.7	Yaygınlaşma İle İlgili Hedeflenmiş Yaptırımlar	R.27	Denetim Otoritelerinin Yetkileri
R.8	Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar	R.28	DNFBP'lerin düzenlenmesi ve denetimi
Önleyici Tedbirler		R.29	Finansal İstahbarat Birimleri
R.9	Finans Kurumları Gizlilik Düzenlemeleri	R.30	Kolluk Kuvvetlerinin Ve Soruşturma Makamlarının Sorumlulukları
R.10	Müşteri Durum Tespiti	R.31	Kolluk Kuvvetlerinin Ve Soruşturma Makamlarının Yetkileri
R.11	Kayıt Tutma	R.32	Nakit Kuryeleri
R.12	Siyasi Nüfus Sahibi Kişiler	R.33	İstatistikler
R.13	Muhabir Bankacılık	R.34	Rehberlik Ve Geri Bildirim
R.14	Para Veya Değer Transferi Hizmetleri	R.35	Yaptırımlar
R.15		Yeni Teknolojiler	Uluslararası İş Birliği
R.16	Banka Havaleleri	R.36	Uluslararası Araçlar
R.17	3. Tarafa Güven	R.37	Karşılıklı Hukuki Yardım
R.18	İç kontroller ve Yurt Dışı Şubeler ve İştirakler	R.38	Karşılıklı Hukuki Yardım: Dondurma Ve Müsadere
R.19	Yüksek Riskli Ülkeler	R.39	Suçluların İadesi
R.20	Şüpheli İşlem Bildirimleri	R.40	Diğer Uluslararası İş Birliği Türleri

Kaynak: FATF Metodoloji 2013 Raporu-Revize2021

Tablo:5 Teknik Uyum Kod Açıklamaları

C	Uyumlu.
LC	Büyük ölçüde uyumlu- Yalnızca küçük eksiklikler var.
PC	Kısmen uyumlu- Orta düzeyde eksiklikler var.
NC	Uyumlu değil - Çok sayıda eksiklikler var.
NA	Uygulanması mümkün değil. Ülkenin kurumsal yapısal, yasal özelliklerinden dolayı geçerli değildir.

Kaynak: FATF Metodoloji 2013 Raporu-Revize2021

Tablo:6 Türkiye'nin Teknik Uyum Değerlendirmesi Notları (Haziran 2021 Raporu)

R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	R 9	R 10
LC	LC	LC	C	LC	LC	LC	PC	C	LC
R 11	R 12	R 13	R 14	R 15	R 16	R 17	R 18	R 19	R 20
C	NC	LC	LC	NC	LC	C	LC	LC	C
R 21	R 22	R 23	R 24	R 25	R 26	R 27	R 28	R 29	R 30
C	PC	PC	PC	PC	PC	LC	PC	C	C
R 31	R 32	R 33	R 34	R 35	R 36	R 37	R 38	R 39	R 40
LC	LC	LC	LC	LC	LC	C	C	C	LC

Kaynak: FATF 2021-Türkiye 1. Gelişmiş Takip Raporu & Teknik Uygunluk Yeniden Değerlendirme Raporu

Açıklama: NC: (Uyumsuz), PC: (Kısmen Uyumlu), LC: Büyük Ölçüde Uyumlu, C: Tamamen Uyumlu

FATF Genel Kurulu, Ekim 2019'da Türkiye'nin karşılıklı değerlendirme raporunu (Mutual Evaluation Report-MER) kabul etti. Genel olarak beklenti, ülkelerin MER' lerinin benimsenmesinden sonraki üçüncü yılın sonuna kadar teknik uyum eksikliklerinin hepsini olmasa da çoğunu ele almış olmalarıdır. Bu rapor, Türkiye'nin etkinliğini artırmak için ne gibi ilerleme kaydettiğini göstermediği belirtilmektedir. Türkiye'nin MER' inde 23, 24 ve 25. Tavsiyeler ile ilgili olarak belirlenen teknik uygunluk eksikliklerinin ele alınmasında kaydettiği ilerlemeyi analiz etmektedir.

Türkiye'nin MER' de tespit edilen bazı teknik uygunluk eksikliklerini ele alarak teknik uyumunu iyileştirme yönünde kaydettiği ilerlemeyi ele almaktadır. Türkiye, R.23, R.24 ve R.25 ile ilgili olarak MER' de belirlenen teknik uygunluk eksikliklerini gidermek için ilerleme kaydetmiştir. Bu ilerleme nedeniyle, Türkiye bu Tavsiyelerde yeniden değerlendirilmiştir.

Tavsiye- 23

4. tur MER' de Türkiye, R.23 üzerinden PC olarak değerlendirildi. Çünkü diğer Finansal Olmayan İş ve Meslekler' in (FOBİM) aksine, avukatların şüpheli faaliyetin bildirilmesi, ihbar ve gizlilik gereklilikleri gibi önlemlere uymaları gerekmedi. 5549 sayılı Kanun'da yapılan değişikliklerle Türkiye'nin SGA/TFÖ çerçevesine avukatları “yükümlü taraf” olarak dahil ettiği ve avukatlar şüpheli işlem bildirim gereklilikleri ile ihbar ve gizlilik gerekliliklerine uymakla yükümlü olduğuna değinilmektedir SGA/TFÖ Mücadele Yükümlülüklerine Uyum Programına İlişkin yayımlanan yönetmelik kapsamınca

FOBİM'lerin Tavsiye 18'de belirtilen iç kontrol gerekliliklerine uymak için izleme ve kontrol faaliyetleri yürütmesini gerektirecek şekilde güncellendiğini belirtmektedir. Ayrıca, Tedbirler Yönetmeliği SGA/TFÖ ile ilgili olarak, yüksek riskli yargı bölgelerini içeren önlemlere ilişkin yükümlülüklerin FOBİM'leri de içerecek şekilde genişletilmesi amacıyla güncellendiği bilgisine yer vermiştir. Türkiye MER'de tespit ettiği tüm eksiklikleri gidermiştir. Bu temelde, R.23 uyumlu olarak yeniden derecelendirilmiştir.

Tavsiye- 24

4. tur MER'de Türkiye, R.24 ile PC olarak derecelendirilmiştir, çünkü Türkiye, Türkiye'de oluşturulan her tür tüzel kişiyle ilişkili kara para aklama/terörizmin finansmanı risklerine ilişkin kapsamlı bir değerlendirmeden, gerçek faydalanıcı bilgisi edinme ve güncel tutma yükümlülüğü orantılı ve caydırıcı yaptırımlardan yoksun olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, Türkiye'de temel ve gerçek faydalanıcı bilgilerine ilişkin olarak alınan yardımın kalitesini izlemek için özel bir süreç veya mekanizma bulunmamaktadır.

Türkiye hamiline yazılı payların/varantların SGA/TFÖ için kötüye kullanılmamasını sağlayacak bir mekanizmadan da yoksundu, ancak bu eksiklik, Türkiye'nin 1. geliştirilmiş takip raporunda belirtildiği gibi, uygun bir ihraç kaydının tutulması ve hamiline yazılı payların devri yoluyla giderildi. Hamiline yazılı pay sahiplerinin haklarını kullanmak için. 1. geliştirilmiş takip raporu ayrıca, Türkiye, Karşılıklı değerlendirme Raporundan bu yana, Türk Ticaret Kanunu'nda değişiklik yaparak hamiline yazılı payların/varantların kara para aklama ve terörist finansmanı için kötüye kullanılmamasını sağlayacak bir mekanizma oluşturmuştur.

Yurt dışında ikamet eden gerçek faydalanıcıyı tespit etmek için alınan desteği kapsamadığını ve bu eksikliğin devam ettiği belirtilmektedir. Temmuz 2021'de Türkiye, Türkiye'deki her tür tüzel kişinin kapsamlı ve kapsamlı bir SGA/TFÖ risk değerlendirmesi olan bir "Türkiye'deki tüzel kişiler İçin SGA/TFÖ Risk Analizi"ni kabul etmiştir. Türkiye, o tarihten bu yana bir gerçek faydalanıcı bildirimini ve belirlenmesine yönelik Vergi Usul Kanunu Tebliği kapsamında tüm kurumlar vergisi mükelleflerinin, MASAK ve kolluk mercileri de dahil olmak üzere gerekli mercilerce erişilebilen bilgilerde değişiklik olması halinde gerçek faydalanıcı bilgilerini güncelleyerek muhafaza etmeleri gerektiği bilgilerine yer verilmiştir. Türkiye, MER' inde tespit ettiği eksikliklerin çoğunu büyük ölçüde ele almıştır ve yalnızca küçük eksiklikler kalmıştır. Bu nedenle, R.24 büyük ölçüde uyumlu olarak yeniden değerlendirilmiştir.

Tavsiye- 25

4. tur MER'de Türkiye, R.25 üzerinden PC olarak değerlendirildi. Ana teknik eksiklik, profesyonel müteveli heyetlerinin doğru ve güncel bilgileri muhafaza etme konusunda belirli yükümlülüklerinin olmamasıydı. Ayrıca, kayyumlar, başka bir lehtar adına faaliyet gösterdiğini ifşa etmemeleri dışında görevlerini yerine getirmemelerinden yasal olarak sorumlu değildi ve sınırlı yaptırımlar vardı. 5549 Sayılı Kanununda avukatların 'yükümlü taraf' olarak yer alması ve yeni gerçek faydalanıcı çerçevesinin oluşturulması, mütevellilerle iş ilişkisi yürüten yükümlülerin (avukatlar da dahil olmak üzere) doğru ve mevzuata uygun davranmakla yükümlü olduğu anlamına gelmektedir. SGA/TFÖ yükümlülüklerini yerine getirmeme yaptırımları hala caydırıcı değildir ve müteveli heyetlerinin bir yükümlü tarafa (avukatlar gibi) gerçek faydalanıcı bilgilerini sağlamakla yükümlü olabilmemesine rağmen, profesyonel

mütevellilerin yetkili makamlara zamanında bilgi sağlama konusunda doğrudan bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Türkiye, MER' inde tespit ettiği eksikliklerin çoğunu büyük ölçüde ele almıştır ve yalnızca küçük eksiklikler kalmıştır. Bu temelde, R.25 büyük ölçüde uyumlu olarak yeniden değerlendirilmiştir.

Genel olarak, Türkiye, MER' inde belirlenen teknik uygunluk eksikliklerinin çoğunu ele almada ilerleme kaydettiği ve 23, 24 ve 25. Tavsiyelerin notlarının güncellendiği görülmektedir. MER'nin kabulünden bu yana Türkiye'nin kaydettiği ilerleme göz önüne alındığında, FATF Tavsiyelerine teknik uyumu aşağıdaki şekilde yeniden değerlendirilmiştir (Turkey Follow up Report, 2022):

Tablo.8 Türkiye'nin Teknik Uyum Değerlendirmesi Notları (Haziran 2022)

R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	R 9	R 10
LC	LC	LC	C	LC	LC	LC	PC	C	LC
R 11	R 12	R 13	R 14	R 15	R 16	R 17	R 18	R 19	R 20
C	NC	LC	LC	NC	LC	C	LC	LC	C
R 21	R 22	R 23	R 24	R 25	R 26	R 27	R 28	R 29	R 30
C	PC	C	LC	LC	PC	LC	PC	C	C
R 31	R 32	R 33	R 34	R 35	R 36	R 37	R 38	R 39	R 40
LC	LC	LC	LC	LC	LC	C	C	C	LC

Kaynak: FATF Mayıs 2022-Türkiye Takip ve Teknik Uygunluk Yeniden Değerlendirme Raporu

4.SONUÇ

Terörizmin finansmanının önlenmesinde uluslararası işbirliğinin önemi gittikçe önem kazanmaktadır. Bu konuda uluslararası politika ve standartlar belirleyen, ülkeleri değerlendirip yön veren en etkili organizasyon olan FATF'in aktif rol oynadığı görülmektedir. FATF'in 2019 4. Tur ülke değerlendirmeleri sonucu Türkiye'yi 21 Ekim 2021'de gri listeye alınmasıyla başlayan izleme ve yeniden değerlendirme süreçleri devam etmektedir. FATF'in 10 Mayıs 2022 tarihli yayımladığı izleme raporu sonucunda da Türkiye'nin gerek mevzuatsal yükümlülüklerini gerek teknik eksikliklerini giderme anlamında FATF ile uyumlu hareket ettiği ve kurumlarla işbirliği yaparak gri listeden çıkma çabası gösterdiği değerlendirilmektedir. İlgili yeniden değerlendirme raporlarındaki olumlu notlar bu durumun göstergesidir. Aynı zamanda FATF'in Türkiye karşılıklı değerlendirme raporlarında değinilen mal varlığı dondurma kararları, cezai yaptırımların çok düşük seviyede kalması, kitle imha silahlarının yayılmasını önlemeye yönelik tedbir alması gerektiği belirtilen maddelere karşılık olarak 2020 yılında yürürlüğe giren yeni kanunların uygulamasıyla ciddi adımlar atılmıştır. Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) SGA/TFÖ kapsamınca finansal olmayan meslek kuruluşlarına yönelik rehberler de yayımlamıştır. Türkiye yapısal eksikliklerini giderme noktasında mevzuatsal anlamda ciddi bir ilerleme kaydetmektedir. MASAK Başkanlığınca ulusal düzeyde SGA/TFÖ risklerinin düzenli aralıklarla değerlendirilmesine yönelik bir yapı oluşturulması amacıyla metodoloji oluşturmaktadır. Ulusal Risk Değerlendirmesi (URD) çalışmalarını güncelleyerek tespit ettiği riskleri yönetmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir. MASAK web sayfasında yayımladığı strateji belgesi çerçevesinde, farklı şekillerde ortaya çıkan SGA/TFÖ ve bu suçlarla bağlantılı suç gelirleri ile mücadelede Türkiye'nin önceliklerinin belirlenerek ve kurumlar arası işbirliğinin, etkin görev ve sorumluluk paylaşımının önemine değinildiği görülmektedir. Aynı zamanda 03.06.2022 tarihinde güncellenen Türkiye'de SGA/TFÖ İle Mücadelede Ve Müsadere Uygulamalarında Etkinliğin Artırılması Strateji Belgesi'nde

(2021-2025); Türkiye’de SGA/TFÖ ile mücadelede tedbirleri, görev ve sorumluluklar, stratejik amaç, hedefler ve strateji belgesinin uygulanmasında koordinasyon kurulu ve çalışma gruplarının belirlendiği görülmektedir. Konuyla ilgili yürütülecek faaliyetlerin etkinliğin artırılması gerekliliği vurgusu yapılmaktadır.

Finansal olmayan sektörler ve yeni yükümlü gruplarına yönelik karmaşık ve olağandışı nitelikteki işlemlerin çözülebilmesi ya da tespit edilebilmesi noktasında yeni uygulamalar ve stratejiler geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu konuda finansal/finansal olmayan sektörler öncülük yapacak yine Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı ya da onun çatısı altında toplanacak olan komisyonlarda olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Acar, S. (2015). Ekonomik Yaptırımlar. Vedat Kitapçılık.s.104

Arıboğan, D. Ü. (2003). Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak. İstanbul: Timaş. s.14-15

Başaranel, B. U., & Türkşen, U. (2019). Counter-terrorist Financing Law and Policy: An Analysis of Turkey. Routledge.s.68-69

Çakmak, H. (2008). Kavramsal Olarak Terör. Terörizm,(Ed. Haydar Çakmak), Platin Yayınları, Ankara.

English, R. (2010). Terrorism: How to respond. Oxford University Press.

FATF (2015), Emerging Terrorist Financing Risks, FATF, Paris

<https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf>

(Erişim Tarihi:31.01.2021)

FATF (2019), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report, FATF, Paris

<https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/Mutual-Evaluation-Report-Turkey-2019.pdf>

Europol, E. U. (2020). Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT). (Erişim tarihi:03.11.2021)

FATF (2013-2021), Methodology for Assessing Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems, updated October 2021, FATF, Paris, France,

<https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/methodology/FATF%20Methodology%2022%20Feb%202013.pdf> (Erişim Tarihi:05.11.2021)

FATF (2022), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Turkey 2nd Enhanced Follow-up Report, FATF, Paris <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/fur/Follow-Up-Report-Turkey-2022.pdf> (Erişim Tarihi:10.11.2021)

Türkiye Cumhuriyet Adalet Bakanlığı. (tarih yok). 03 10, 2021 tarihinde Dış ilişkiler ve Avrupa Birliği Müdürlüğü: <https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-mali-eylem-gorev-gucu> adresinden alındı

Jongman, A. J. (2017). Political terrorism: A new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories, and literature. Routledge.

Gemici, O. Onur. İçişleri Bakanlığınca 'Hibrit Tehdit Hibrit Terörizm-PKK, DEAŞ, FETÖ' raporu hazırlandı. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/icisleri-bakanliginca-hibrit-tehdit-hibrit-terorizm-pkk-deas-feto-raporu-hazirlandi/2128100> (Erişim Tarihi:30.01.2021)

Gödekli, M. (2017). Terörizmin finansmanı suçu. Seçkin.s.55-60

Gücenmez, B. (2014). Terörizmin Finansmanı: PKK, ETA ve IRA Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. TC Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 3.

Kurt, S. (2018). YENİ TERÖRİZM VE ULUSLARARASI GÜVENLİĞE ETKİLERİ. Gazi Akademik Bakış Dergisi.

Laqueur, W. (1999). The new terrorism: Fanaticism and the arms of mass destruction. Oxford University Press.

<https://masak.hmb.gov.tr/terorun-finansmani-niteligi> (Erişim Tarihi:27.01.2021)

Turner, N. W. (2014). The financial action task force: international regulatory convergence through soft law. NYL Sch. L. Rev., 59, 547.

Yücebaş, Ö. (2011). Suç Ekonomisi ve Terörün Finansmanı. Turhan Kitabevi.s.187-189

<https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/fatf-mali-eylem-gorev-gucu> (Erişim Tarihi:03.10.2021)